

LUNDS
UNIVERSITET

Studieavgifter för tredjelandsstudenter

Hur kommer antalet internationella studenter att påverkas?

Nationalekonomiska institutionen
Karl-Magnus Dahlén
Ellinor Fältman
Handledare: Andreas Bergh
C-Uppsats 15 hp
61 – 90 hp

Sammanfattning

Vi har i denna C-uppsats undersökt hur införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter kommer att påverka antalet internationella studenter. Inledningsvis beskriver vi bakgrunden till införandet av studieavgiften och definierar vår frågeställning, *hur kommer avgiftsinförandet att påverka antalet internationella studenter på Sveriges lärosäten?* Vidare ser vi på utvecklingen av antalet internationella studenter i Sverige de senaste åren tillsammans med utvecklingen i andra länder. Här har vi kunnat se att antalet studenter som studerar i andra länder har ökat. Vi har även tittat på studieavgifter där vi har sett att Sverige kommer att ha relativt låga studieavgifter i förhållande till många andra länder. Vi har även undersökt vilken kvalitet och status som Sveriges lärosäten har jämfört med andra länder. Vi har valt att undersöka två olika rankingar där den ena rankar Sverige som land där Sverige har kommit runt 7:e plats de senaste åren, medan den andra rankar universitet i världen. Där det högst rankade universitetet i Sverige är Lunds Universitet och kommer på 67:e plats. Frågeställningen har analyserats utifrån två ekonomiska teorier, humankapitalsteorin som handlar om att individerna ökar sitt humankapital genom studier och signaleringsteorin som handlar om att man signalerar sin produktivitet genom att studera. Resultatet vi har kommit fram till är att antalet internationella studenter troligtvis kommer att minska initialt. Detta på grund av jämförelsen med Danmark, där en liknande studieavgift infördes, vilket ledde till en minskning till en början. Trots detta så har Sverige alla förutsättningar för att på sikt uppnå målet med en internationaliserad skola med många internationella studenter då Sverige har en konkurrenskraftig skola med relativt låga avgifter.

Nyckelord: Studieavgift, utbytesstudent, humankapitalsteori, signaleringsteori, status, kvalitet

Abstract

We have in this thesis examined how the introduction of tuition fees for third-country students in Sweden will affect the number of international students. Initially we describe the background to the introduction of tuition fees, and we define our problem, *how will the tuition fee affect the number of international students at Swedish universities?* Furthermore, we examined the development of the number of international students the recent years, both in Sweden and in other countries. We saw here that the number of students studying in countries abroad had increased. We have looked at the tuition fees in different countries as well and we have seen that Sweden probably will have relatively low tuition fees compared to other countries. We have also investigated the quality and status of Sweden's universities compared to the quality and status of other countries. We have chosen to investigate two different rankings, one which ranks countries as a unit and where Sweden has been around place 7th in recent years. The second ranking ranks universities in the world and the first university in Sweden, Lunds University, is ranked at 67th place. We have analyzed our problem from two economic theories. The human capital theory, which is focusing on that individuals are increasing their human capital through education, and the signaling theory, which focus on the signal that individuals are sending to their employers through education. The result we have reached is that the numbers of international students are likely to decrease initially. This is because the comparison with Denmark, where a similar tuition fee was introduced, lead to a reduction initially. Despite this, Sweden has a competitive school with, probably, relatively low upcoming tuition fees. Under this circumstances, Sweden have the possibility to eventually attract many international students and achieve a internationalized school.

Keywords: Tuition fee, exchange student, human capital theory, signaling theory, status, quality

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Syfte och frågeställning.....	5
3. Metod	5
3.1 Avgränsningar.....	6
3.2 Disposition	6
4. Ekonomisk teori	7
4.1 Humankapitalsteorin	8
4.2 Signaleringssteorin.....	9
5. Bakgrundsfakta.....	11
5.1 Internationella studenter – då och nu	11
5.2 Utformning av studieavgifterna.....	12
5.2.1 Marknadsföring	14
5.2.2 Argumenten mot ett studieavgiftsinförande	14
5.3 Stipendiesystemet.....	15
5.4 Kvalitetsmått för lärosäten	16
5.5 Ranking av lärosäten	18
5.5 Terminsavgifter i andra länder	20
5.6 Danmarks studieavgiftsinförande.....	20
6. Analys.....	22
6.1 Studieavgifters påverkan på internationella studenter	22
6.1.1 Stipendiernas effekter.....	23
6.2 Hur mycket påverkar kvaliteten studentens val?.....	24
6.3 Väljs lärosäte efter status?	26
6.4 Jämförelse med Danmark.....	28
7. Diskussion - Vad sker efter införandet?	29
Referenser.....	30
Referenser för appendix	32
Appendix	36

1. Inledning

Från och med höstterminen 2011 kommer tredjelandsstudenter, det vill säga studenter utanför EES (Europiska Ekonomiska Samarbetsområdet) och Schweiz, att betala för sin utbildning på universitets- och högskolenivå i Sverige. I EES ingår alla EU-länder samt Norge, Island och Liechtenstein. Anledningen till införandet av denna studieavgift är att regeringen anser att de svenska lärosätena ska konkurrera genom god kvalitet på sina utbildningar och inte genom att tillhandahålla utbildningarna gratis. Regeringen anser dock att det är viktigt med en internationaliserad skola för kvaliteten på lärosätena då det ger studenter en ökad förståelse för andra länder, vilket är något som kännetecknar de största forskarinstituten i världen. Det går också att tänka sig att de som studerar i Sverige väljer att därefter fortsätta att forska i Sverige eller att på annat sätt komma in på den svenska arbetsmarknaden. Men även om de åker tillbaka till sina hemländer kan de, genom sina nya erfarenheter, ge Sverige fortsatt glädje av att de har lärt känna landet. Trots detta tycker inte regeringen att motiven till en fortsatt avgiftsfri utbildning för tredjelandsstudenter är tillräckliga då dessa även har ökat de senaste åren vilket har ökat belastningen på de svenska skattebetalarna. Dessutom är det idag få länder som erbjuder gratis utbildning för samtliga studenter och studier har visat att många väljer att studera i Sverige just för att det är gratis. På grund av dessa anledningar vill regeringen ha en förändring, Sverige ska istället konkurrera genom att tillhandahålla utbildningar av hög kvalitet. Regeringen tror att detta nya förslag kommer att bli kvalitetsdrivande och att det på sikt kommer att leda till ett ökat antal internationella studenter utan att det belastar de svenska skattebetalarna. Möjligheten att få en avgiftsfri utbildning ska alltså enbart gälla de svenska medborgarna och de som förväntas bli behandlade på samma sätt, vilket är EES-länderna och Schweiz. För att detta avgiftsinförande ska kunna leda till en ökad internationalisering ser regeringen dock att det kommer att behövas någon form utav stipendier för tredjelandsstudenter. Detta för att försöka ha en fortsatt hög andel tredjelandsstudenter som studerar i Sverige men också för att studenter ifrån utvecklingsländer ska få möjligheten att studera i Sverige. Regeringsproposition (2009/10:65)

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna C-uppsats är att analysera studieavgiftsinförandet för svensk universitets- och högskoleutbildning för tredjelandsstudenter. Frågeställningen vi kommer att utgå ifrån är:

Hur kommer antalet internationella studenter i Sverige påverkas av avgiftsinförandet?

Frågeställningen kommer att besvaras utifrån två kända teorier, humankapitalteorin och signaleringsteorin. Vi kommer även att till viss del analysera vilka effekter avgiftsinförandet kommer att ha på kvaliteten och statusen på den svenska skolan.

3. Metod

För att svara på frågeställningen, *hur kommer antalet internationella studenter i Sverige påverkas av avgiftsinförandet*, kommer vi att analysera tänkbara utfall av införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter som studerar på Sveriges lärosäten. Vi kommer att bygga vår analys utifrån två kända teorier, humankapitalteorin och signaleringsteorin. Huruvida antalet studenter kommer att öka eller minska beror på hur de svenska skolorna står sig i konkurrensen. Detta kommer vi titta på genom att se hur Sveriges skolor är rankade bland världens universitet, kommer internationella studenter i fortsättningen vilja att studera i Sverige trots avgiften eller kommer antalet internationella studenter att minska? Detta analyserar vi även utifrån de kostnader som Sverige har idag vilket troligtvis kommer att motsvara de avgifter som införs för tredjelandsstudenter som vill studera i Sverige. Vi kommer även att använda oss av olika kvalitetsmått och titta på hur lärosäten i världen rankas. Studieavgifter i andra länder kommer vi även att jämföra med de svenska kommande avgifterna.

3.1 Avgränsningar

Vi kommer endast att titta på Sverige som en enhet och inte på hur de enskilda lärosätena kommer att påverkas av avgiftsinförandet vad gäller antalet internationella studenter. Vidare kommer vi inte att titta på levnadskostnaderna i respektive land, utan endast att använda studieavgifter som kostnad för studenterna.

3.2 Disposition

Vi inleder i kapitel 4 med att presentera humankapitalsteorin och signaleringsteorin, de två ekonomiska teorier som vi ska använda oss av i analysen. I kapitel 5 går vi först igenom hur antalet internationella studenter har varit, både i Sverige och i andra länder. Vidare så beskriver vi hur det nya systemet för studieavgifter kommer att vara uppbyggt, men även marknadsföring och argumenten mot studieavgiftsinförandet tas upp. Vi fortsätter med att redogöra anledningarna till införandet av det nya stipendiesystemet, samt hur detta kommer att fungera. Därefter så redogör vi för två kvalitetsmått för lärosäten och redovisar två rankingar. Vidare redovisar vi studieavgifter i andra länders samt undersöker hur det har sett ut i Danmark efter deras införande av studieavgifter på tredjelandsstudenter. I kapitel 6 analyserar vi de delar vi har tagit upp tidigare och beskriver hur dessa faktorer kan påverka studenters val av utbildning. I kapitel 7 avslutar vi med en diskussion och kommer fram till en slutsats.

4. Ekonomisk teori

Det finns i huvudsak två ekonomiska teorier som ekonomer talar om när de försöker förklara varför individer väljer att studera vidare. Den ena baseras på signalerna som individer skickar till sina arbetsgivare och om de genom utbildning kan urskilja sig ifrån andra individer. Denna teori kallas för signaleringsteorin. Den andra teorin handlar om att mer utbildning ger en produktivitetshöjande effekt hos individer. Denna teori kallas för humankapitalsteorin.

Signaleringsteorin bygger på att effekterna av utbildning inte ger en högre produktivitet utan enbart är ett sätt för arbetsgivare att sortera ut individer som inte är högproduktiva. Denna sortering gör skolan åt arbetsgivarna genom att individer som inte är högproduktiva sorteras ut genom betyg och intagningskrav. Dessa två metoder för att sortera ut folk gör att arbetsgivarna kan avgöra vilka av individerna som var högproduktiva redan från början, men individerna har alltså inte ökat sin produktivitet. Humankapitalsteorin bygger däremot på att individer under sin tid i utbildning bygger på sitt humankapital och ju mer utbildning de genomför desto mer produktiva blir de och kan på så sätt bidra mer till sina arbetsgivare. Soldatos (1999)

En tanke som gör att båda dessa teorier kan verka logiska är att utbildningslängden har ökat de senaste åren vilket rimligtvis betyder att det finns positiva effekter med att studera längre. Dessutom är det så att arbetsgivare hela tiden ställer högre krav på mängden utbildning som individerna har och detta även för jobb som inte tidigare har krävt någon högre utbildning. Kraven på de mindre kvalificerade jobben har alltså ökat. Detta kan tänkas bero på att arbetsgivare kan ställa högre krav på individer som har en längre utbildning och arbetsgivarnas förväntningar på vad arbetstagarna kan utföra för typer av arbeten ökar. En individ med högre utbildning är troligen också duktigare på fler saker och de kan snabbare lära sig nya arbetsuppgifter. Dessa tankar om vad utbildning ger är dock inte med i signaleringsteorin då den inte tar hänsyn till att du ökar på ditt humankapital av utbildning i något hänseende. Soldatos (1999)

Det verkar som att det finns en kompletterande effekt mellan humankapitalsteorin och signaleringsteorin. Alltså att både dessa teorier verkar kunna stämma och att nyttan av utbildning både kan vara ett sätt att signalera sin produktivitet och att öka på sitt humankapital.

4.1 Humankapitalsteorin

Humankapital kan vi tillförse oss med genom att antingen studera eller arbeta, det senare brukar kallas ”on the job training”. Frågan som ställs då är varför vissa väljer att investera i humankapital medan andra väljer att inte göra detta. För att man ska kunna investera i utbildning idag så kräver det att man offerar inkomster i dagsläget för att få en högre inkomst i framtiden. Teorin kring humankapital bygger på att individer försöker att maximera sin livsinkomst, alltså den inkomst som tillförskaffas genom hela livet. Borjas (2007)

Huruvida individer ska satsa på utbildning eller inte skiljer sig inte ifrån något annat investeringsbeslut. Förutsatt att det inte finns några andra värden med att studera vidare så väljer individen enbart det alternativ som maximerar livstidsinkomsten. Detta gör att de inkomster individen kan förvänta sig efter sin utbildning ska vara högre än vad som hade varit fallet om individen inte hade studerat vidare. Inräknad som kostnad är inte bara de direkta kostnader som uppstår i form utav terminsavgifter, böcker och liknande men även alternativkostnaden, den inkomst du offerar när du studerar. Det är också av stor betydelse hur hög diskonteringsränta individen har, alltså hur individen värderar inkomst idag i förhållande till inkomst i framtiden. Den vanligaste tanken om diskonteringsräntan är att den är samma som räntan som fås på marknaden för sparat kapital. Det är dock så att individer värderar framtida inkomster olika. Detta beroende på hur pass högt de värderar konsumtion idag i förhållande till konsumtion i framtiden. Det har visat sig att individer som kommer ifrån fattigare förhållande har en tendens till att värdera inkomst idag högre, vilket innebär att de har en högre diskonteringsränta som i sin tur gör att sannolikheten för att de ska studera en längre tid är mindre. Borjas (2007)

Det finns dock en avtagande marginalnytta av att studera vidare då en allt för lång utbildning inte alltid behöver öka dina inkomster med lika mycket. Det är även så att alternativkostnaden ständigt ökar ju längre du stannar i skolan på grund av att för varje år du utbildar dig så ökar den förväntade inkomsten du skulle haft istället. Enligt stoppregeln inom humankapitalsteorin, det som avgör när du ska avbryta dina studier och gå ut i arbetslivet, så ska individen studera vidare tills marginalavkastningen av utbildning är samma som diskonteringsräntan. Borjas (2007)

En förutsättning för att tredjelandsstudenter, enligt humankapitalsteorin, ska vilja studera i Sverige är att deras investeringsbeslut för att studera inte ger lägre avkastning än om de skulle välja att studera någon annanstans. När det blir dyrare att studera kommer det att krävas en högre inkomst i framtiden för att alternativet att studera framför att arbeta ska väljas. Vad som kommer vara avgörande för Sveriges lärosäten är alltså vilken kvalitet de kan hålla på sin utbildning, hur mycket humankapitalet ökar för studenterna när de studerar på lärosätet. Detta kommer sedan jämföras med hur höga studieavgifterna kommer vara för studenterna. Vad som alltså är avgörande för att veta vad som sker med antalet internationella studenter i Sverige efter avgiftsinförandet enligt humankapitalsteorin är kvaliteten på utbildningen i jämförelse med de kostnader som studenten har, den införda studieavgiften.

4.2 Signaleringssteorin

Förutsättningarna för signaleringssteorin är att det finns två typer av individer, en högproduktiv och en lågproduktiv. Arbetsgivarna kan dock inte veta vilka som är högproduktiva respektive lågproduktiva. Ett annat antagande som görs är att utbildning inte ger en ökad produktivitet, utan att individen utbildar sig utav andra skäl. Det som gör att individer väljer att utbilda sig är för att signalera till arbetsgivarna att de är högproduktiva och att de då kan skiljas ut ifrån de lågproduktiva. Ifall det inte skulle vara möjligt att göra denna urskiljning så skulle arbetsgivarna få utgå ifrån att alla är lika produktiva och lönen skulle få sättas lika på alla tills det att arbetsgivaren skulle kunna avgöra vilka som är högproduktiva. Borjas (2007)

Det som då gör att vissa utbildar sig och inte andra är att det för lågproduktiva skulle innebära större kostnader för att skaffa sig en högre utbildning. Detta på grund utav att de lågproduktiva bland annat blir färdiga med utbildningen senare eller att de behöver mer tid och hjälp för att klara av utbildningen. Det gör att det enbart är de som är högproduktiva som kommer att välja att studera vidare för att på så sätt urskilja sig ifrån de lågproduktiva. Detta gör att de signalerar till arbetsgivarna att de är högproduktiva och arbetsgivarna kan utgå ifrån att de som har en viss typ utav utbildning tillhör den gruppen. Borjas (2007)

En förklaring till signaleringssteorin är att en lågproduktiv arbetstagare alltid kommer att ljuga om sin produktivitet och på så sätt kommer arbetsgivaren alltid att få avfärda det som arbetstagarna säger. Detta på grund utav avsaknad av full och korrekt information vilket gör

att arbetsgivaren kommer att ge alla samma lön. Denna lön kommer att ligga kring ett medel av alla arbetstagarnas gemensamma produktivitet. Detta är att föredra för de lågproduktiva, men för arbetsgivarna och för de högproduktiva är detta problematiskt. För arbetsgivarna kommer det uppstå ett problem där de inte kan få rätt man på rätt plats. Vissa högproduktiva kommer få arbetsuppgifter som inte motsvarar deras kompetens och tvärtom för lågproduktiva, som kommer få arbetsuppgifter där deras kompetens inte räcker till. För de högproduktiva så kommer det också bli så att de får en lägre lön än vad de hade kunnat få om de hade kunnat urskilja sig från de lågproduktiva. Detta gör alltså att de högproduktiva kommer göra allt för att urskilja sig från de lågproduktiva och detta kan de göra genom att gå i skolan och skaffa sig olika examen och liknande. Borjas (2007)

Vad som är viktigt enligt signaleringsteorin är alltså hur individen uppfattas av arbetsgivarna utifrån vilken skola eller utbildning som individen har valt. Detta innebär alltså att det finns skillnader i hur arbetsgivarna uppfattar olika lärosäten. Det går alltså att fråga sig vilken status som lärosätena i Sverige har. Detta kommer vara intressant för att veta vad som kommer att hända med antalet internationella studenter enligt signaleringsteorin. Kommer Sveriges nuvarande status på lärosätena att räcka för att behålla dessa studenter?

5. Bakgrundsfakta

5.1 Internationella studenter – då och nu

De som kommer till Sverige för att studera delas in i två grupper. Den ena gruppen utgörs av studenter som kommer till Sverige via ett utbytesprogram, så kallade utbytesstudenter. Den andra gruppen kallas för free mover-studenter och är studenter som själva har ordnat en plats på lärosätet. De traditionella utbytesstudenterna läser i stor utsträckning oftast en kortare period medan många free mover-studenter läser ett helt program och då ofta på master- eller magisternivå. En förutsättning till detta är att många av dessa utbildningar kan läsas på engelska. I dagsläget är det till och med så att det på många magister- och masterprogram är mycket få svenska studenter som studerar. Regeringsproposition (2009/10:65)

Internationella studenter har ökat både procentuellt av det totala antalet studenter och i reella tal de senaste åren. Tabell A1 i appendix visar att 6 % av de som studerade i Sverige år 2000 var internationella studenter medan motsvarande siffra år 2007 var 10,3 %. Tittar vi på ökningen i antalet studenter under denna period var denna 67 %. Men en ökning i antalet och andelen internationella studenter är inte på något sätt unikt för Sverige. Som vi ser i tabellen har andelen internationella studenter ökat från genomsnittligen 4,9 % till 8,7 % bland OECD-länderna. Dock har vi utelämnat Luxemburg då de endast redovisade statistik för ett år och även har en andel internationella studenter som ligger mycket långt över alla andra OECD-länder. Det är däremot stora skillnader mellan länderna. Nya Zeeland, Storbritannien, Schweiz och Australien toppar listan med högst andel internationella studenter på över eller runt 20 %. Därefter kommer Sverige tillsammans med generellt sett övriga norra och centrala Europa på omkring 10 %. Länderna i södra Europa har runt 3 % internationella studenter och länderna i öst runt 1 %. Tittar vi istället på ökningen i antalet studenter så har dessa i genomsnitt ökat med 135 % bland OECD-länderna, dock med stora variationer mellan länderna. Rörligheten hos studenter verkar alltså ha ökat betydligt de senare åren och är inte på något sätt unikt för Sverige.

Tittar vi på uppdelningen mellan utbytesstudenter och free mover-studenter i tabell A2 i appendix så har utvecklingen gått mot en ökad andel free mover-studenter i förhållande till utbytesstudenter. Från läsåret 2001/02 till 2008/09 ökade antalet utbytesstudenter i Sverige från 7000 till 13 000, av dessa minskade andelen som kom från ett EES-land från 83 % till

70 %. Antalet free mover-studenter var 2001/02 knappt 7000 och hade till läsåret 2008/09 ökat till över 23 000. Dock brister Sverige i sin kontroll av free mover-studenterna. Lsåret 2008/09 kom 20 % av free mover-studenterna från ett EES-land, 55 % kom från ett icke EES-land. Var de resterande 25 % kom ifrån var inte känt. Andelen studenter utan känd härkomst har legat still kring 25 – 30 % mellan 2001 och 2009. Som ses i tabell 5.1 var lärosätena med flest inresande studenter läsåret 2008/09 Lunds Universitet och Kungliga Tekniska Högskolan med drygt 4 000 inresande studenter vardera. Därefter kom Uppsala universitet och Stockholms universitet.

Tabell 5.1: Antal internationella studenter på lärosätena läsåret 2008/09.

Lärosäte	Free movers	Utbytesstud.	Totalt
KTH	3327	1112	4439
Lund	2700	1419	4119
Uppsala	1420	1125	2545
Stockholm	1697	762	2459
Lindköping	1255	1008	2263
Göteborg	1461	735	2196
Blekinge TH	1678	292	1970
Chalmers TH	1310	524	1834
Umeå	1061	700	1761
Dalarna	1280	346	1626

(Källa: Högskoleverket – *Internationell mobilitet*)

5.2 Utformning av studieavgifterna

Där inget annat anges är informationen under denna rubrik, *Utformning av avgifterna*, hämtad från Regeringenspropositionen 2009/10:65 *Konkurrera med kvalitet – studieavgifter för utländska studenter*.

Studenter som inte är medborgare inom EES eller Schweiz, så kallade tredjelandsstudenter, kommer att från och med höstterminen år 2011 betala studieavgifter för att studera som free mover på de svenska universiteten och högskolorna på grundnivå och avancerad nivå. Studieavgifterna ska vara av karaktären att de täcker den studiefinansierade verksamheten till fullo men den exakta storleken ska respektive lärosäte bestämma själva och det är även lärosätena som fritt ska få disponera intäkterna. Enligt Lunds Universitet varnar Daniel Guhr,

strategisk rådgivare för bland annat universitet, de svenska lärosätena för att sätta för låga studieavgifter då avgifterna fungerar som en kvalitetssignal. Detta är även vad signaleringsteorin uttrycker. Enligt webbupplagan av *Riksdag & departement* tros studieavgifterna komma att ligga på i genomsnitt mellan 60 000 och 70 000 kronor per år men upp till 90 000 kr för vissa naturvetenskapliga utbildningar. Studenter som åker inom utbytesprogram, utbytesstudenter, kommer dock inte att innefattas av avgiftskravet. Även utbildning på forskarnivå kommer i fortsättningen att vara kostnadsfri då dessa i stor utsträckning finansieras genom forskningsanslag av externa medel samt på grund av att doktorander i stor utsträckning erhåller ersättning för att genomgå forskarutbildningen.

Anledningarna till avgiftsinförandet är flera. Dels har antalet tredjelandsstudenter ökat de senaste åren vilket har ökat belastningen på skattebetalarna. För budgetpropositionen år 2010 räknades det ut att utbildningen för tredjelandsstudenterna kostar 500 miljoner kronor per år. Regeringen hoppas även på en kvalitetsökning i de svenska skolorna då de i fortsättningen inte kommer kunna locka studenter genom den avgiftsfria utbildningen som nu har fått många internationella studenter att söka sig till Sverige. Enkätundersökningar har visat på att avgiftsfriheten är viktigare än kvaliteten på utbildningen när internationella studenter väljer att studera i Sverige. Med detta som underlag bedömer regeringen inte bara att studieavgifterna kommer att vara kvalitetsdrivande utan att de på sikt till och med kommer att öka antalet studenter som kommer till Sverige för att studera. Regeringen hoppas även på att öka kvaliteten i högskolorna genom att resurser frigörs när tredjelandsstudenterna börjar betala sina egna studiekostnader. Dessutom är det idag mycket få OECD-länder som erbjuder avgiftsfri utbildning. Dock varierar studieavgifterna i storlek, från mindre anmälningsavgifter i vissa länder till att täcka hela utbildningskostnaden och mer därtill i andra. Bland de nordiska länderna införde Danmark studieavgifter för tredjelandsstudenter år 2006. Finland driver år 2010 en försöksverksamhet med studieavgifter medan Norge och Island har avgiftsfri utbildning för alla studenter.

Samtidigt som studieavgifterna införs för tredjelandsstudenter kommer ett stipendiesystem att införas. Anledningen till detta är för att upprätthålla ett högt antal tredjelandsstudenter samt för att ge studenter från utvecklingsländer möjligheten att studera i Sverige. Regeringen anser även att stipendiesystemet kommer att göra det möjligt för skolorna att bli mer strategiska när de rekryterar tredjelandsstudenter. Utformningen av stipendiesystemet redogör vi för under rubriken *Stipendiesystemet*.

5.2.1 Marknadsföring

För att detta nya system ska fungera så krävs det att studenter i andra länder informeras om studiemöjligheterna i Sverige. Utan gratis utbildning som konkurrensfördel kommer de svenska skolorna i större utsträckning att behöva satsa på marknadsföring för att få studenter att vilja studera i Sverige. Flera av lärosätena i Sverige anser dock att ansvaret för den övergripande marknadsföringen bör ligga hos Svenska Institutet och inte hos respektive lärosäte, vilka istället bör stå för detaljinformationen om sina utbildningar. Regeringen anser däremot att informationsansvaret ska ligga hos de olika lärosätena medan Svenska Institutet endast ska marknadsföra Sverige som ett utbildnings- och forskarland. Den syn som andra länder och dess studenter har av den svenska utbildningen och forskningen är viktig för hur Sverige kommer att klara sig i konkurrensen. Regeringen har gjort bedömningen att Svenska Institutet ska få en ökad budget från 3 till 5 miljoner kronor per år från år 2011 för att utveckla sitt arbete med att sätta Sverige på kartan som ett attraktivt studieland.

Regeringsproposition 2009/10:65

5.2.2 Argumenten mot ett studieavgiftsinförande

Argumenten som tas upp mot införandet av studieavgifter är att antalet tredjelandsstudenter troligtvis kommer att minska. En minskning av antalet internationella studenter skulle i sin tur kunna leda till ett minskat kursutbud, framför allt på mastersidan då utomeuropeiska studenter utgör en stor andel på dessa kurser och program. Sveriges Förenade Studentkår refererar till de internationella studenterna i Danmark som, enligt SFS, initialt minskade med 90 % efter att Danmark införde studieavgifter för tredjelandsstudenter. Att avgifterna kommer att minska kostnaden för de svenska skattebetalarna tvivlar också SFS på. För att motverka en snedrekrytering där endast studenter med mycket pengar kommer hit för att studera så kommer regeringen att avsätta pengar för ett omfattande stipendiesystem och därutöver kommer ett nytt administrativt system att behövas för avgifterna. Ytterligare ett argument mot avgifterna är att alla europeiska länder som införde avgifter innan 2006 nu även har infört avgifter för landets egna studenter. De menar också på att studenterna som studerar här betalar skatt genom sin konsumtion här och mastersstudenterna som avslutar sin utbildning här utgör en del av vår forskning. Ergo (2010-02-19)

5.3 Stipendiesystemet

När studieavgifter införs för tredjelandsstudenter så kommer det att införas ett nytt stipendieprogram. Regeringen anser att det är ett måste att det finns stipendier och dessa har till syfte att göra så att minskningen av studenter ifrån länder utanför EES och Schweiz inte blir så stor till antalet. Utredningen till förslaget av detta stipendieprogram säger att dessa stipendier bör bygga på ett nationellt system och att de nuvarande stipendieprogrammen bör ses över och förändras till sin utformning, kanske kompletteras och möjligen utökas. Det bör också finnas utrymme för stipendier både i form utav bistånd och som allmänna stipendier. I dagsläget så ses stipendier som en förutsättning för att det nya systemet ska kunna fungera. De flesta lärosäten anser också det som viktigt att de stipendier som finns i dagsläget utökas. Flera av lärosätena anser att de själva bör administrera de nya stipendierna så att de på så sätt själva kan ha kontrollen över dem. Regeringens mål med stipendierna är att de kvalificerade studenterna som kanske inte skulle ha möjlighet att studera i Sverige efter avgiftsinförandet kan få möjligheten via det nya systemet. Redan idag finns dock en del sådana stipendier som är riktade mot denna typ av studenter. Regeringsproposition (2009/10:65)

Ett annat mål som regeringen har är att det ska införas ett speciellt stipendieprogram för de länder som Sverige har ett utvecklingssamarbete tillsammans med. Vad vi har kunnat se av andra länder som har infört studieavgifter är att antalet internationella studenter har minskat markant. På grund av detta så vill regeringen att särskilda pengar ska sättas av till stipendier för kvalificerade studenter ifrån samarbetsländer som kan vara med och bidra till den svenska utbildningen genom att göra den mer internationaliserad. För utvecklingsländer så är det också viktigt att studenter kan komma hit och skaffa sig kunskaper som kan bidra till att de kan hjälpa till med utvecklingsarbetet i sina hemländer. Från och med år 2011 så ska budgeten för dessa stipendier uppgå till 30 miljoner kronor. Tanken är också att dessa stipendieprogram ska utvecklas och att de ska täcka både terminsavgifterna och de levnadsomkostnader som studenten har. De ska dessutom vara knutna till den specifika studenten och inte det lärosäte som studenten studerar på, för att på så sätt göra så att studenten kan studera på olika lärosäten i Sverige. Regeringsproposition (2009/10:65)

Stipendieprogrammet för utvecklingsländer innefattar 12 länder, Bangladesh, Bolivia, Burkina Faso, Etiopien, Kambodja, Kenya, Mali, Mozambique, Rwanda, Tanzania, Uganda och Zambia. Study in Sweden (2010-04-21).

Utöver de stipendier som kommer att tillfalla de studenter som kommer ifrån länder som Sverige har ett utvecklingsamarbete med så kommer det också finnas stipendier för andra tredjelandsstudenter. Regeringen anser att det är motiverat att avsätta pengar för att kunna rekrytera särskilt kvalificerade studenter till de olika lärosätena i Sverige. Från år 2011 ska 30 miljoner kronor avsättas till dessa studenter och från och med år 2012 så ska 60 miljoner om året gå till denna typ av stipendier. De kriterier som ska komma att avgöra om studenten får stipendiet eller inte ska främst vara merit- och kvalifikationskrävande men det kan även finnas andra kriterier som kan vägas in. För att fördelningen ska vara så effektiv som möjligt så anser regeringen att stipendierna ska fördelas av respektive lärosäte. Lärosätena kan också bestämma hur stor del som stipendierna ska täcka studieavgifterna som kommer att finnas. Det är alltså inte tänkt att de ska täcka levnadsomkostnaderna utan enbart delar eller hela den studieavgift som studenterna ska betala för sina studier i Sverige. Regeringsproposition 2009/10:65

5.4 Kvalitetsmått för lärosäten

Kvalitet är ett relativt mått som kanske inte alltid är så lätt att definiera. Vi kommer inte i denna uppsats att säga vilka länder som har den högsta kvaliteten på sina lärosäten men vad vi kommer att göra är att ta upp två faktorer som kan tänkas påverka kvaliteten i lärosätena. Under avsnittet *Ranking* så kommer vi också att presentera två rankingar som har till syfte att mäta kvalitet. Främst ett av dessa rankingsystem, ett system som försöker mäta kvaliteten på olika högre utbildningar i olika länder, har vi tittat närmare på. Det första mått vi har valt att använda oss av som kan tänkas påverka kvaliteten på skolan är antalet studenter per lärare vilket ses i tabell 5.2. I Sverige ligger denna kvot för all eftergymnasialutbildning på 8,8 studenter per lärare. Genomsnittet i OECD är 15,3 och i EU19 är genomsnittet 16. Av länderna som redovisar uppgifter på detta så är Sverige det land som har minst antal studenter per lärare. I många länder går det dubbelt så många studenter per lärare än vad det gör i Sverige. Vad vi kan se i tabellen är att Sverige är det land med flest lärare per student. Det land som kommer närmast är Norge som har 10 studenter per lärare. Det land som ligger sämst till är Grekland och de har hela 26,3 studenter per lärare. Det är alltså en stor variation i hur många studenter per lärare och om vi ska se detta som ett mått på kvalitet så ligger helt klart Sverige bra till.

Tabell 5.2: Antal studenter per lärare för all eftergymnasial utbildning år 2007.
(m = uppgift saknas)

Land	Stud./lärare	Land	Stud./lärare
Australien	m	Norge	10
Belgien	18,1	Polen	17,2
Danmark	m	Portugal	13,2
Finland	16,6	Schweiz	m
Frankrike	16,6	Slovakien	13,2
Grekland	26,3	Spanien	10,4
Island	10,2	Storbritannien	17,6
Irland	16,5	Sverige	8,8
Italien	19,5	Tjeckien	18,6
Japan	10,6	Turkiet	18,1
Kanada	m	Tyskland	12,1
Korea	m	Ungern	17,1
Mexico	14,4	USA	15,1
Nederländerna	m	Österrike	13,7
Nya Zeeland	17	OECD medel	15,3
		EU19 medel	16,0

(Källa: OECD - *Education at a glance 2009*)

Det andra tänkbara måttet på kvalitet vi ska titta på är hur mycket resurser som läggs på varje student för deras utbildning. Detta begrepp omfattar kostnaden som läggs för själva undervisningen samt kostnaden för det administrativa som finns kring den. Alla andra kostnader som de olika länderna lägger på sina studenter är alltså inte med i denna sammanställning. Vad vi då ser när vi jämför utbildningskostnaden för en student för ett år i utbildning är att Sverige lägger \$ 8 855 per år vilket är knappt över OECDs medel som ligger på \$ 8418. Dock är det en ganska bra bit över EU19s medel som ligger på \$ 7302. När vi tidigare tittade på hur hög lärartätheten var i Sverige så misstänkte vi att kostnaden för utbildningen också skulle vara väldigt hög. Det vi dock kan se här är att Sverige inte alls skiljer sig så stort ifrån andra länder. Det är snarare så att vi ligger långt under bland annat USA som har en kostnad på \$ 19 476. Detta är en större skillnad än mot det land som har den lägsta kostnaden för sina studenter, alltså Slovakien som har en kostnad på \$ 4 201. En möjlig förklaring till att de Svenska skolorna lyckas hålla nere kostnaderna trots en hög lärartäthet kan vara att de svenska lärarna har lägre löner än i andra länder. Det är inte bara viktigt att undersöka kostnaden per student för att kunna göra några antaganden om kvalitetsskillnader. Det är även så att den kostnad som Sverige har för sina studenter kommer ligga till grund för vilka avgifter som kommer att vara på studenterna. Detta tas upp senare.

Tabell 5.3: Årlig kostnad för undervisning per student år 2007. (ppp-justerad \$)

Land	Kostnad/student	Land	Kostnad/student
Australien	9 321	Norge	10 638
Belgien	8 153	Polen	4 467
Danmark	m	Portugal	7 208
Finland	7 951	Schweiz	12 783
Frankrike	7 349	Slovakien	4 201
Grekland	m	Spanien	7 820
Island	m	Storbritannien	8 425
Irland	8 407	Sverige	8 855
Italien	5 537	Tjeckien	6 376
Japan	m	Turkiet	4 648
Kanada	15 858	Tyskland	7 339
Korea	7 476	Ungern	4 579
Mexico	5 393	USA	19 476
Nederländerna	9 717	Österrike	10 454
Nya Zeeland	8 010	OECD medel	8 418
		EU19 medel	7 302

(Källa: OECD - Education at a glance 2009)

5.5 Ranking av lärosäten

Att på olika sätt försöka ranka högre utbildning har blivit allt vanligare. Detta samtidigt som det har skett en ökning av utbildningsplatser där du kan skaffa dig en högre utbildning. Syftet med de olika rankingarna är oftast att försöka ge information om sådant som kan vara svårt att veta i förväg kring de olika utbildningsplatserna. Det vanligaste sättet att göra en ranking är att samla in olika typer av information om skolorna som sedan sammanställs till ett rankingsystem som ska visa vilken kvalitet som de olika lärosätena har i förhållande till varandra. Det är dock svårt att göra bra system för att mäta skolors kvalitet på grund av att många av de faktorer som tas upp inte har en standard. Det går alltså inte att säga vad som uppvisar en viss typ av kvalitet och detta gör att dessa undersökningar blir relativa. Nyttan med dessa rankingar ska vara att studenterna ska kunna få ett mått på hur bra skolan är och denna information ska sedan hjälpa dem att göra sitt studieval. Kritiken kring dessa rankingar är främst trovärdigheten i vad de säger då det kan vara svårt att tolka vad faktorerna som väljs egentligen visar. Den forskning som finns kring olika typer av rankingsystem är marginell och den kommer inte fram till något konkret svar om hur mycket de säger om kvaliteten. Högskoleverket (2008:40 R)

Utifrån ARWUs (Academic Ranking of World Universities) ranking, en ranking som listar länder efter hur många universitet landet har som är bland de 20 bästa, de 100 bästa och så vidare, så har Sveriges placering mellan 2004 och 2009 varit 7, 7, 7, 7, 6 samt 9. Vi har alltså tappat någon placering det senaste året men ändå legat relativt stilla. Denna ranking visar alltså att Sverige har flera universitet som ligger ganska högt upp vad gäller kvalitet och att de på så sätt kommer relativt högt upp i denna ranking. Denna ranking tar hänsyn till faktorer som till exempel hur många av de som har studerat eller är anställda på universitetet som fått ett pris såsom nobelpriset eller Fields medal, men även hur många forskare de har som ofta är citerade för sin forskning och antalet publicerade artiklar av de som forskar. Dessa resultat vägs sedan mot hur många som är heltidsanställda på respektive lärosäte. Denna ranking visar alltså främst hur framstående respektive lärosäte är akademiskt och hur pass framstående de är med ny forskning. Vi behöver möjligen en kompletterande ranking som mer tar hänsyn till studenternas förhållande för att kunna göra några jämförelser vad gäller studenters val av utbildningsplats. ARWU (2009)

Den andra rankingen som vi har valt att undersöka närmare är en ranking som också tar hänsyn till hur ofta artiklar från respektive lärosäte blir citerade, och detta ska vara ett mått på hur bra forskningen är. För att mäta hur pass bra utbildningssituationen är så har denna ranking, Times Higher Education, valt att mäta hur många elever det går per lärare. Detta är inte det bästa måttet men det är dock ett mått som finns att tillgå för alla skolor. Vidare så har de, för att mäta hur internationellt lärosätet är, valt att se hur många lärare och studenter de har ifrån andra länder i förhållande till hur många som kommer från det egna landet. Dessa mått ligger till grund för 50 % av den totala poängen. Resten består utav kvalitativa enkätundersökningar som har gjorts genom att tillfråga personer i den akademiska världen vilka universitet de anser vara de bästa. Resultatet av denna, något förkortade, ranking finns i tabell A3 i appendix. Vad vi kan se på denna ranking är att de 30 högst rankade universiteten till stor del består utav universitet ifrån Storbritannien och USA. Vi kan också se att innan det första universitetet ifrån Sverige finns med, Lunds universitet på 67:e plats så finns det två stycken universitet ifrån Danmark. De universitet ifrån Sverige som återfinns bland de 200 bästa är på 75:e plats Uppsala Universitet, 174:e plats Kungliga Tekniska Högskolan, 185:e plats Göteborgs Universitet och 198:e plats Chalmers. Det som främst kan sägas om denna ranking är att USA och Storbritannien har de högst rankade universiteten och att de svenska lärosätena kommer på ganska blygsamma platser om vi utgår ifrån att Sverige ofta presenterar sig som ett ledande land vad gäller högre utbildning. Times Higher Education (2009-10-01)

5.5 Terminsavgifter i andra länder

Regeringen tror att studieavgiften för tredjelandsstudenter kommer att ligga kring 60 000 till 70 000 kronor årligen. Den årliga kostnaden för en student i Sverige som studerar på eftergymnasial nivå förutom forskning och utveckling är \$ 8 855 per student år 2006 och enligt den nya lagen så ska skolorna sätta sina priser minst enligt sina kostnader.

Studieavgifterna i USA ligger på mellan \$ 30 000 och 40 000 för ett år, se tabell A3 i appendix. Denna avgift är densamma för både amerikanska och icke-amerikanska studenter. Universiteten i Storbritannien tar ut en enhetlig studieavgift på cirka \$ 4800 för engelska studenter samt för studenter från EU. För tredjelandsstudenter sätter varje universitet sina egna studieavgifter som för de topprankande lärosätena hamnar i intervallet \$ 15 000 - 30 000 men i allmänhet runt \$ 18 000 per år.

I Norden är det endast Danmark som idag tar ut studieavgift för sina tredjelandsstudenter och dessa ligger på runt \$ 15 000 årligen. Finland har dock testat med terminsavgifter på prov i liten skala. Enligt *Studis online* tar 12 av 16 regioner i Tyskland ut någon form av studieavgift. Studieavgifterna berör dock olika studenter. Vissa tar ut avgifter för samtliga studenter, några för studenterna som inte kommer från regionen och en del stater tar endast ut avgifter för de som inte blir färdiga inom utsatt tid. I Frankrike, Italien och Portugal betalar samtliga studenter avgifter men storleken varierar mellan lärosätena som själva bestämmer studieavgifterna. I Spanien betalar studenter utifrån sina ekonomiska och sociala förhållanden och i Grekland är studier på grundläggandenivå avgiftsfri. Statens offentliga utredningar (2006:7)

5.6 Danmarks studieavgiftsinförande

Danmark införde till läsåret 2006/07 studieavgifter enligt full kostnadstäckning för tredjelandsstudenter. Idag kostar det runt \$ 15 000 för att studera ett år som tredjelandsstudent i Danmark. När avgifterna infördes så minskade tredjelandsstudenterna med cirka 50 %, från 1336 studenter till 753 mellan 2005/06 och 2007/08, på masterutbildningarna var minskningen från 715 till 136 studenter, men trots detta så ökade andelen internationella studenter med 11 % enligt University World News. Läsåret 2007/08 hade Danmark 15 262 internationella studenter, det dittills största antal de haft. Samtidigt som avgifterna infördes så

infördes även stipendier för dessa studenter samt så avsattes 400 miljoner DKK för marknadsföring för Danmark som ett utbildningsland. Innan avgifterna infördes hade Köpenhamns universitet 300 utomeuropeiska studenter, år 2010 har de åttio vilket är lika många som antal stipendier universitetet delar ut. Lunds Universitet (2010-03-01)

Enligt tabell 5.4 så kom Danmarks internationella studenter år 2007 från samma delar av världen som år 2005, avgifterna verkar enligt tabellen inte ha påverkat fördelningen. Att redovisa var Sveriges internationella studenter kommer ifrån är däremot svårare då de inte vet var hälften kommer ifrån. Då länderna i Norden är relativt likartade är det frestande att tro att fördelningen bland de internationella studenterna är detsamma i Sverige som i övriga Norden. Men då det är stora skillnader mellan var Finlands och Danmarks internationella studenter kommer ifrån anser vi att det är svårt att dra slutsatsen att Sveriges internationella studenter skulle komma från samma länder som Danmarks eller Finlands.

Tabell 5.4: Var de internationella studenterna i Sverige, Danmark och Finland kom ifrån. (%)

	2005			2007		
	Sverige	Danmark	Finland	Sverige	Danmark	Finland
Afrika	0,6	2,4	11,5	0,5	2,1	13,9
Asien	2,9	13,4	29,3	4,5	13,2	31,4
Europa	39,4	71,9	53,0	39,6	73,1	48,1
EU19	35,9	44,4	24,2	35,9	45,6	22,4
Nord Am.	3,8	6,5	3,0	3,4	5,8	3,0
Oceanien	1,3	2,6	0,5	1,6	3,1	0,4
Syd Am.	1,0	1,9	2,3	1,1	1,7	2,5
Ospec.	51,0	1,3	0,5	49,2	1,1	0,7

(Källa: OECD – *Education at a glance 2007, 2009*)

6. Analys

Vi kommer i analysen att börja med att utgå från vår frågeställning, *hur kommer antalet internationella studenter i Sverige påverkas av avgiftsinförandet?* För att besvara denna fråga kommer vi titta på hur många internationella studenter vi har idag och hur utvecklingen i både antal och andel internationella studenter har varit de senaste åren. Vi kommer även att gå in och undersöka vad som skedde i Danmark efter deras införande av studieavgifter för tredjelandsstudenter till läsåret 2006/07. Vidare kommer vi undersöka de faktorer vi tror påverkar studenternas val av utbildningsland. Om studieland väljs efter kvaliteten på skolorna och utbildningarna i landet, hur kommer detta sätt att välja land på att påverka Sverige? Kommer kvaliteten på våra skolor att väga upp för de studieavgifter som studenterna kommer att få betala. Ett annat sätt att välja studieland på kan vara att studenterna går efter statusen som landets skolor och utbildningar har, de vill kunna signalera att de är utbildade vid det rätta universitetet. Denna typ av statussignalering kommer att analyseras efter hur Sveriges högskolor rankas där jämförelser görs med världens högskolor. När kvalitet och status diskuteras kommer även kostnaden att tas i beaktande och hur denna påverkar studenternas val av studieland.

6.1 Studieavgifters påverkan på internationella studenter

Enligt humankapitalsteorin vill individen maximera sin livsinkomst. Detta innebär att individen endast kommer välja att studera vidare om intäkterna efter utbildningen blir högre än kostnaderna för att utbilda sig. I val av skola kommer individen att titta på kvaliteten på utbildningen tillsammans med kostnaden för utbildningen. Ger flera lärosäten samma humankapital kommer lärosätet med lägst kostnad för utbildningen att vara den som väljs.

Nu efter införandet så kommer de svenska lärosätena dock behöva konkurrera med kostnaderna och detta innebär enligt humankapitalsteorin att de måste försöka hålla studieavgifterna nere men med minst bibehållen kvalitet. Detta är en förutsättning för att internationella studenter ska vilja studera i Sverige då universiteten inte kommer få sätta en lägre terminsavgift på tredjelandsstudenterna än vad kostnaden är för dem. De måste också kunna erbjuda studenterna en god kvalitet på utbildningen, detta krävs då en student ska kunna maximera sin livstidsinkomst.

När vi gör en jämförelse mellan studieavgifterna som kommer att införas i Sverige och andra länders studieavgifter så är de svenska avgifterna låga, om vi bortser från länderna som inte tar ut några avgifter alls. Detta är utifrån humankapitalsteorin positivt då kostnaden för att studera är lägre i Sverige än i många andra länder vilket kommer att locka tredjelandsstudenter till Sverige. Dock finns det en risk för att Sverige blir utkonkurrerade av Norge och Finland då studenter vid val av studieland troligtvis väljer mellan länder som är relativt lika. Om en student vet att han eller hon vill studera i norden så finns det en risk att Sverige eller Danmark inte väljs då dessa länder tar ut studieavgifter medan Norge inte gör det och Finland endast tar ut studieavgifter i liten skala.

En hög studieavgift kan dock även vara något positivt som höjer statusen på skolan då enbart ett fåtal individer kommer ha möjligheten att studera på lärosätet, de studenter som verkligen vet att de kommer klara av utbildningen samt studenter med gott om pengar. Detta gör att statusen höjs och ger ett högre signaleringsvärde. Detta utfall kommer inte kunna ske i Sverige om studieavgifterna sätts efter kostnaderna eftersom Sveriges studieavgifter då kommer att vara låga. Riskerna med detta är att Sverige kan komma att bli ett låg-status land där studenterna kommer att utgöras av elever som inte är tillräckligt kvalificerade för andra skolor. Signaleringsvärdet efter studier i Sverige kommer då att vara lågt och studenter kommer att föredra att studera i andra länder än Sverige. Signaleringsteorin kommer alltså att förespråka att studieavgifterna sätts högre än de nuvarande kostnaderna för att på så sätt signalera status och kvalitet.

6.1.1 Stipendiernas effekter

När Sverige inför studieavgifter för tredjelandsstudenter så kommer det alltså att införas nya stipendiesystem för att få tredjelandsstudenter som inte har råd att studera att kunna göra detta ändå. I sin proposition menar regeringen att detta kommer att innebära att universiteten kommer kunna vara mer selektiva i sin rekrytering till utbildningarna än tidigare. Detta innebär att lärosätena efter studieavgiftsinförandet kommer att kunna välja ut de mest kvalificerade studenterna bland de sökande att studera hos sig. Om vi antar att skolorna på grund av sina nya möjligheter att just välja ut toppstudenter också gör det så kommer det ha flera möjliga effekter. Tänkbara effekter är bland annat att kvaliteten kommer att öka på de svenska lärosätena. Detta på grund av att dessa studenter kommer att förvänta sig mer av sin

studietid i Sverige än vad kanske andra studenter skulle göra. Det kan också vara så att studiemiljön och diskussionerna i utbildningen kommer att ha en annan karaktär och att studenter motiverar andra studenter att göra bättre ifrån sig. En ökad kvalitet på utbildningen kommer enligt humankapitalsteorin att höja studenternas vilja att studera på lärosätet. Vad detta kommer innebära för antalet internationella studenter är att om vi skulle kunna se en ökning av kvaliteten på grund av satsningar på kvalificerade studenter så kommer fler studenter att vilja studera i Sverige. Effekten av att ha begåvade studenter på skolan har också kopplingar till signaleringsteorin. Detta på grund av att dessa studenter kommer komma ut i arbetslivet och göra ett bra arbete vilket kommer att göra att arbetsgivare blir mer villiga att anställa individer ifrån de svenska utbildningarna.

6.2 Hur mycket påverkar kvaliteten studentens val?

Regeringens huvudargument för att införa avgifter på tredjelandsstudenter är att de vill öka kvaliteten på de svenska lärosätena. Att införa en studieavgift på de svenska lärosätena är däremot inte automatiskt något som kommer höja kvaliteten på skolorna utan kvalitetshöjningen är snarare en förutsättning för att de svenska lärosätena ska kunna fortsätta att locka internationella studenter till Sverige. Det finns dock anledning att tro att Sverige kommer behöva urskilja sig ifrån andra länder vad gäller kvaliteten på sin utbildning. Detta på grund av att Sverige är ett litet land som många inte känner till.

Vad som innebär en tillräckligt hög kvalitet på utbildning är svårt att säga. Högskoleverket har som ett av sina mål för en god kvalitet att ha en mångfald bland studenterna. Detta innebär att om Sverige tappar internationella studenter så kommer detta innebära en försämring av kvaliteten på de svenska lärosätena. Det är alltså inte svårt att tänka sig att om införandet av avgifter innebär att färre internationella studenter kommer till Sverige så kommer kvaliteten i de svenska lärosätena att minska. Samtidigt kan tänkas att de stipendier som kommer att införas motverkar denna effekt och på så sätt så upprätthålls mångfalden i de svenska lärosätena.

Kvaliteten är alltså en viktig förutsättning för att få internationella studenter att studera i Sverige. Enligt humankapitalsteorin, som utgår ifrån att arbetsgivarna betalar för kvaliteten de anställda har på sitt humankapital, så kan vi anta att individer som studerar på ett lärosäte med god kvalitet senare i arbetslivet kommer få mer betalt. Detta kommer alltså innebära att studenter väljer bland universiteten med högst kvalitet, där de kan få den största ökningen av sitt humankapital. Det finns två sätt att se på detta utifrån humankapitalsteorin. Den ena är att eftersom livsinkomsten ska maximeras så väljer studenten studieland efter var kvaliteten på hennes humankapital maximeras till så låg kostnad som möjligt. Utifrån detta så kommer Sverige att behöva ha en högre kvalitet på sina utbildningar än exempelvis Norge, Finland och Frankrike men Sverige kommer inte att behöva hålla lika hög kvalitet som Storbritannien och USA. Ett annat sätt att se på det är om regeringen lyckas med sin förhoppning, att avgiftsinförandet leder till högre kvalitet på de svenska lärosätena, så kommer vi uppleva att tredjelandsstudenter som studerar i Sverige kommer att kunna vänta sig en högre avkastning på sin utbildning. Detta kommer ge positiva effekter även till de svenska och EES-studenterna som studerar i Sverige. Ett lärosäte med hög kvalitet som många studenter vill studera vid kommer onekligen också ge ett erkännande bland arbetsgivarna runt om i världen. Ett lärosäte som håller en av de högsta kvaliteterna i världen kommer signalera till arbetsgivarna att de studenter som studerar där är värda att anställa. Att förstå vad kvaliteten innebär är alltså väldigt viktigt för att kunna förstå vad som kommer att hända med antalet internationella studenter. Detta trots att begreppet kvalitet är svårt att definiera när det gäller just kvalitet hos universitet och högskolor.

Vi har tidigare tagit upp att Sverige har ett lågt antal studenter per lärare och att detta skulle kunna innebära en högre kvalitet på utbildningarna. Detta på grund av att studenten kan få mer hjälp av lärarna och att det finns fler möjligheter till personlig kontakt och uppföljning mellan lärare och elev, vilket skulle innebära att den svenska utbildningen kan ge en bättre undervisning till sina studenter.

Vad vi däremot kan se är att Sverige, även om de har en hög lärartäthet, inte har särskilt höga kostnader för att utbilda en student. Detta gör att det kan antas att de svenska skolorna inte har lika höga kostnader för sina anställda lärare som troligtvis inte har lika hög lön i Sverige som i andra lärosäten runt om i världen. Ifall det antas att lönen bygger på kompetens och att lärare tar anställning där de får högst lön plus att de lärosäten som anställer dem betalar efter deras kompetens så innebär detta att de svenska lärarna inte är lika kompetenta som lärarna är på

universitet i andra länder. Detta förutsätter dock att lärare inte har några begränsningar i sin anställning och att de kan flytta runt och ta anställning i andra länder utan hinder, vilket troligtvis inte är hela sanningen. Det kan dock tänkas finnas ett samband mellan lön och kompetens och då skulle det i så fall innebära att Sverige inte håller lika god kvalitet på sina lärare som andra länder.

6.3 Väljs lärosäte efter status?

Att mäta status är svårt då det är svårt att definiera status. Vad vi har valt att göra för att få ett värde på status är att undersöka rankingar av universitet. För att avgöra vilken status olika lärosäten eller länders utbildningar har behöver det göras en undersökning av olika individers preferenser. Alltså att på så sätt kunna definiera status och förstå vad som kan vara viktigt för en individ i sitt studieval. Vad vi har valt att göra är att försöka förstå status utifrån de två teorierna vi diskuterar utifrån, alltså humankapitalsteorin och signaleringsteorin. Utifrån humankapitalsteorin så handlar status om hur hög kvalitet som utbildningen på respektive lärosäte har och utifrån signaleringsteorin så bygger den främst på vilket rykte och vad individer har för någon uppfattning om universiteten. Trots detta så anser vi att de båda rankingar som vi utgår ifrån tar hänsyn till båda dessa två aspekter och därför anser vi att de kan vara bra mått att använda för att kunna avgöra vilken status de olika utbildningsplatserna har.

Detta innebär alltså att de lärosätena som har en hög status kommer vara eftertraktade av studenter. För att förstå vad som kommer att hända efter införandet av avgifter på tredjelandsstudenter så kommer vi behöva veta vilken status de svenska lärosätena har i världen. Har de svenska skolorna en hög status så kommer tredjelandsstudenter vilja fortsätta att studera i Sverige på grund av att svenska lärosäten har ett gott signaleringsvärde eller en hög kvalitet på utbildningen.

Rankingsystem är ett sätt för studenter att kunna avgöra vilka högre utbildningar som klassas som de bästa i världen. Att komma högt upp på en rankinglista som folk anser vara en trovärdig ranking kommer att öka statusen på skolan. Den främsta anledningen till att studera på ett universitet med hög status är att signalera att man har lyckats komma in och genomföra en utbildning på en skola som är mycket eftertraktad. På detta sätt blir studenten mer

intressant för en arbetsgivare och kan på så sätt urskilja sig ifrån andra arbetssökande. Denna skillnad i status mellan universitet kommer leda till att vissa studenter, bara på grund av att de är utbildade vid en viss skola, kommer att ha fördelar framför en annan sökande även om studenterna innehar samma kompetens och humankapital. Det är detta som signaleringsteorin bygger på. Detta går även att analyseras utifrån slutsatsen att kvaliteten på ett universitet som ligger högt på en rankinglista måste vara bra och att dessa studenter kommer ha högre kvalitet på sitt humankapital efter avslutad utbildning jämfört med studenter från sämre rankade skolor. Även detta kommer i sin tur leda till att arbetsgivarna är villiga att anställa dem och ge dem en högre lön på grund av att de är mer produktiva. En förutsättning för att rankingsystem ska kunna påverka är att studenter tar del av dem innan de väljer skola. Förutsätter vi att de gör det och att även skolors rykten kan vara byggda på dessa rankingsystem så kan vi tänka oss att det är mycket viktigt för Sverige att hamna högt på dessa listor. Idag ligger Sverige relativt bra till på rankinglistor men dock inte i topp och för att förbättra statusen på de svenska skolorna bör Sverige satsa på att höja kvalitetsaspekterna som rankingsystemen tar hänsyn till.

Enligt ARWUs ranking så har Sverige alltså legat runt 7:de plats de senaste åren vilket är en bra placering där länderna rankas i sin helhet. Frågan är dock om de studenter som ska välja en studieort gör det efter vilket land de vill studera i eller om de tar sitt beslut efter vilket universitet de vill studera på. Om de väljer efter vilket universitet de vill studera på ligger Sverige sämre till då den bästa placeringen på denna ranking är Lund Universitets 64:e plats. Enligt *Times Higher Educations* ranking så är det universiteten i Storbritannien och i USA som ligger främst. Som land verkar Sverige vara ett bra studieval som bör kunna locka många studenter, även efter avgiftsinförandet. Trots detta verkar inte de svenska lärosätena vara de mest eftertraktade och att konkurrera med toppuniversiteten i USA och Storbritannien verkar inte vara aktuellt för tillfället. Utifrån detta bör avgifterna för tredjelandsstudenter att ligga lägre i Sverige än i dessa länder, och så verkar även bli fallet.

6.4 Jämförelse med Danmark

Sverige och Danmark är två länder som är väldigt lika varandra i många avseende, både vad gäller kulturen och hur samhället fungerar. Detta innebär att samma förändring i dessa studieavgiftssystem troligtvis kommer att leda till relativt lika konsekvenser i båda länder. Danmark har infört studieavgifter med samma restriktioner som de studieavgifter som Sverige kommer att införa år 2011. Det gäller för samma studenter och nivån på studieavgifterna kommer att motsvara full kostnadstäckning. I Danmark så minskade antalet tredjelandsstudenter markant efter införandet. Om detta beror på en effekt av att något som tidigare var gratis plötsligt börjar kosta och då inte känns värt det eller att studenter tog rationella beslut och inte ansåg att det var värt att studera i Danmark är svårt att veta. Däremot bör vi kunna tänka oss att ungefär samma effekt kommer att uppstå i Sverige efter införandet av studieavgifter på tredjelandsstudenter. Om detta scenario inträffar kommer det att innebära att även Sverige initialt kommer att tappa hälften av sina tredjelandsstudenter efter studieavgiftsinförandet. Utifrån resultatet i Danmark är detta det troligaste scenariot. Dock har det möjligen mer med individers icke rationella tänkande att göra än vad det har med försöket att maximera livsinkomsterna eller att signalera till arbetsgivarna att man har gått på ett bra universitet. För att motverka denna negativa effekt kommer stipendier att införas för tredjelandsstudenter.

7. Diskussion - Vad sker efter införandet?

Vi har i analysen resonerat kring flera faktorer som kan komma att påverka vad som sker med antalet internationella studenter efter införandet av studieavgifter. De viktigaste faktorerna som troligtvis kommer att ha en inverkan på vad som sker är alltså kvaliteten som de svenska skolorna håller samt hur hög status de har i förhållande till andra lärosäten, alltså vilken syn folk har på de svenska skolorna. Detta kommer sedan vägas mot den avgift som införs. Eftersom Sverige ändå troligtvis kommer att ha en ganska låg avgift i förhållande till många andra länder så kommer det troligtvis inte uppstå några problem med att få studenter som tycker det är värt att investera i en utbildning i Sverige. Detta främst på grund av att Sverige ändå verkar ha en ganska bra kvalitet på sin utbildning, både när vi tittar på antalet studenter per lärare och vad lärosätena väljer att satsa rent finansiellt per student. Sverige som land ligger även relativt bra till vad gäller att ha toppuniversitet. Även om det första svenska lärosätet kommer ganska långt ner i rankingen så är det ju främst amerikanska och brittiska universitet som kommer före och de ligger på en annan kostnadsnivå än vad de svenska universiteten kommer att göra. Vad Sverige dock bör se upp med är att inte sätta för låga avgifter då det kan finnas problem i signaleringsvärdet. Vad vi tror kommer att hända efter införandet är att vi till en början kommer få en liknande effekt som i Danmark med ett minskat antal studenter men att effekterna av detta kan minimeras av de stipendier som införs. Dock så kommer det i det långa loppet inte att påverka antalet internationella studenter då Sverige har en relativt hög kvalitet och status på sina lärosäten i förhållande till sina kommande studieavgifter. Med detta har Sverige stora möjligheter att lyckas i konkurrensen om de internationella studenterna.

Referenser

ARWU, Academic Ranking of World Universities, 2009,

<http://www.arwu.org/ARWU2009.jsp> (100527)

Borjas, G., *Labor Economics*, 2007, Uppl. 4, International edition, McGraw-Hill

Ergo, Holm, G., *Studieavgifter sågas*, 2010-02-19, <http://www.ergo.nu/nyheter/20100219-studieavgifter-sagas>, (100524)

Högskoleverket, Enequist, G., *Internationell mobilitet*, 2010-04-21,

<http://www.hsv.se/statistik/statistikomhogskolan/internationellmobilitet.4.6bae4a5a12693b209ca7ffe218.html> (100527)

Högskoleverket, Rapportserie 2008:40 R, *Rankning av universitet och högskolor som studentinformation?*,

<http://www.hsv.se/download/18.6d5fe98611d3f068f148000842768/0840R.pdf> (100527)

Lunds Universitet, Collberg, B., *Avgifter slår hårt i Danmark*, 2010-03-01,

http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12344&news_item=4591, (100527)

Lunds Universitet, Collberg, B., *Sätt inte för låga avgifter*, 2010-04-22

http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12344&news_item=4946 (100527)

OECD, *Education at a Glance 2009*, 2009-09-08,

http://www.oecd.org/document/62/0,3343,en_2649_39263238_43586328_1_1_1_1,00.html
(100526)

OECD, *Education at a Glance 2007*, 2007-09-18,

http://www.oecd.org/document/30/0,3343,en_2649_39263238_39251550_1_1_1_1,00.html
(100528)

Regeringsproposition 2009/10:65, *Konkurrera med kvalitet - studieavgifter för utländska studenter*, Regeringskansliet – Utbildningsdepartementet,
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/12489/a/140001> (100526)

Riksdag&Departement , *Studieavgifter införs för utländska studenter*, 2010-02-19
http://www.rod.se/politikomraden/utbildning_och_skola/Studieavgifter-infors-for-utlandska-studenter/ (10-05-26)

Soldatos, G., *Economics of Education and Work Incentives*, 1999, Labour: Review of Labour economics and industrial relations, Vol. 13, Uppl. 2, Sid. 433-443, Blackwell publishing

Statens offentliga utredningar, 2006:7, *Studieavgifter i högskolan*,
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/57100> (100528)

Studis online, Iost, O., Iost, K., *Tuition fees in Germany*, 2010-02-11
http://www.studis-online.de/StudInfo/Gebuehren/tuition_fees.php (10-05-26)

Study in Sweden, *Sweden introduces tuition fees and offers scholarships for students from outside EU*, 2010-04-21, <http://www.studyinsweden.se/Home/News-archive/2010/Tuition-fees-from-2011/> (100527)

Sveriges Förenade Studentkår, Lundgren, K-H., Moberg, R., *Studieavgifter hotar vårt utbildningssystem*, <http://www.sfs.se/sv/node/1299>, (100524)

Times Higher Education, *Top 200 Universities*, 2009-10-01,
<http://www.timeshighereducation.co.uk/hybrid.asp?typeCode=438> (100527)

University World News, Myklebust, J., *Fees part of broader reforms*, 2010-01-24
<http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20100123091852321> (100527)

Referenser för appendix

A1

OECD, *Education at a Glance 2009*, 2009-09-08,
http://www.oecd.org/document/62/0,3343,en_2649_39263238_43586328_1_1_1_1,00.html
(100526)

OECD, *Education at a Glance 2008*, 2008-09-09,
http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html
(100526)

OECD, *Education at a Glance 2007*, 2007-09-18,
http://www.oecd.org/document/30/0,3343,en_2649_39263238_39251550_1_1_1_1,00.html
(100528)

OECD, *Education at a Glance 2006*, 2006-09-12,
http://www.oecd.org/document/52/0,3343,en_2649_39263238_37328564_1_1_1_1,00.html
(100528)

OECD, *Education at a Glance 2005*, 2005-09-13,
http://www.oecd.org/document/34/0,3343,en_2649_39263238_35289570_1_1_1_1,00.html
(100528)

OECD, *Education at a Glance 2004*, 2004-06-30,
http://www.oecd.org/document/7/0,3343,en_2649_39263238_33712135_1_1_1_1,00.html
(100528)

OECD, *Education at a Glance 2003*, 2003-09-16,
http://www.oecd.org/document/52/0,3343,en_2649_39263238_13634484_1_1_1_1,00.html
(100528)

OECD, *Education at a Glance 2002*, 2002-10-29,
http://www.oecd.org/document/59/0,3343,en_2649_39263238_37533115_1_1_1_1,00.html
(100528)

A2

Högskoleverket, Enequist, G., *Internationell mobilitet*, 2010-04-21,
<http://www.hsv.se/statistik/statistikomhogskolan/internationellmobilitet.4.6bae4a5a12693b209ca7ffe218.html> (100527)

A3

Ranking - Times Higher Education, *Top 200 Universities*, 2009-10-01,
<http://www.timeshighereducation.co.uk/hybrid.asp?typeCode=438> (100527)

Studieavgifterna är översatta till UDS utifrån forex växelkurser 2010-05-24.

Australian National University

http://www.anu.edu.au/sas/fees/tuition_fees_undergraduate/index.php, (100528)

California Institute of Technology

<http://www.gradoffice.caltech.edu/FinancialBudgets.htm> (100528)

Columbia University

http://www.ieor.columbia.edu/pages/admissions/Tuition_Fees/2009-2010.html (100528)

Cornell University

<http://www.dfa.cornell.edu/dfa/treasurer/bursar/studentsparents/tuition/>, (100528)

Duke University

<http://www.admissions.duke.edu/faq/indexf222.html?iQuestionID=526%20&iCategoryID=0>,
(100528)

Ecole Normale Supérieure

<http://www.topuniversities.com/university/176/-cole-normale-sup-rieure--paris> (100528)

ETH Zurich

http://www.rektorat.ethz.ch/students/finance/fees/index_EN (100528)

Harvard University

http://www.gsas.harvard.edu/prospective_students/costs_tuition_and_fees.php, (100528)

Imperial College London

<http://www3.imperial.ac.uk/registry/admissions/feepaymentterms>, (100528)

John Hopkins University

http://webapps.jhu.edu/jhuniverse/information_about_hopkins/facts_and_statistics/tuition_and_financial_aid/undergraduate_tuition_and_fees/index.cfm (100528)

Katholieke Universiteit Leuven

<http://emss.kuleuven.be/tuition.html>, (100528)

King's College London

<http://www.kcl.ac.uk/ug/funding/overseas.html>, (100528)

Kyoto University

<http://www.kyoto-u.ac.jp/en/education/campus/tuition/>, (100528)

Köpenhamns Universitet

<http://socialsciences.ku.dk/education/degreetprogrammes/tuitionfee/>, (100528)

Massachusetts Institute of Technology

<http://web.mit.edu/facts/tuition.html> (100528)

McGill University

<http://www.mcgill.ca/student-accounts/fees/undergrad/intern/> (100528)

National University of Singapore

<http://www.nus.edu.sg/registrar/edu/UG/fees.html>, (100528)

Princeton University

<http://www.princeton.edu/main/news/archive/S26/44/29Q45/index.xml?section=newsreleases>
(100528)

Seoul National University

<http://www.useoul.edu/academic/aca0402.jsp> (100528)

Technical University of Denmark

http://www.dtu.dk/English/education/MSc/Tuition_Fees_Terms_of_Payment.aspx, (100528)

Tsinghua University,

<http://www.topuniversities.com/university/629/tsinghua-university> (100528)

University of Auckland

<http://www.auckland.ac.nz/uoa/cs-tuition-fees-by-faculty/#s2c3>, (100528)

University of Cambridge

<http://www.cam.ac.uk/admissions/undergraduate/finance/tuition.html>, (100528)

University of Chicago

<http://www.topuniversities.com/university/120/university-of-chicago>, (100528)

University College London

http://www.ucl.ac.uk/current-students/money/2010-2011_fees/2010-11_undergraduate,
(100528)

University of Dublin

<http://www.tcd.ie/international/pre-arrival/tuition-fees/>, (100528)

University of Hong Kong

http://www.hku.hk/study/tuition_fees.html, (100528)

Universiteit Leiden

<http://www.students.leiden.edu/your-study/finances/tuition-fees.html#tuition-fees--bachelors-programmes>, (100528)

University of Manchester

<http://www.studentnet.manchester.ac.uk/crucial-guide/financial-life/tuition-fees/fees-amounts/standard-tuition-fees-2009-2010/> (100528)

University of Oxford

<http://www.admin.ox.ac.uk/studentfunding/fees/feerates/nextyear/ug.shtml>, (100528)

University of Pennsylvania

<http://www.sfs.upenn.edu/paying/undergraduate-expense-budget.htm> (100528)

University of Tokyo

<http://dir.u-tokyo.ac.jp/ICE/student-life/tuition.html>, (100528)

Yale University

<http://environment.yale.edu/prospective/Tuition-Fees-and-Other-Expenses/>, (100528)

Århus University

<http://www.au.dk/en/facultiesdepartmentsetc/index/registra/testadmidab/welcome/degree/tuition/>, (100528)

Appendix

Tabell A1: Andel internationella studenter av det totala antal studenter som studerar i respektive OECD-land (%). Kolumnen namngiven med 00-07 visar hur stor ökningen har varit i antalet inresande studenter från 2000 till 2007 där 2000 indexeras till 100.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	00-07
Australien	12,5	13,9	17,7	18,7	19,9	20,6	20,9	22,5	200
Belgien	10,9	10,6	11,0	11,2	9,6	11,7	12,1	12,2	107
Danmark	6,8	6,5	7,4	9,0	7,9	7,5	8,4	9,0	162
Finland	2,1	2,2	2,4	2,5	2,6	2,8	2,9	3,3	181
Frankrike	6,8	7,3	10,0	10,5	11,0	m	11,2	11,3	180
Grekland	m	m	1,6	2,2	2,4	2,4	2,5	3,5	246
Island	4,2	4,1	4,1	4,3	3,3	3,2	4,5	4,9	194
Irland	4,6	4,9	5,2	5,6	m	m	m	m	226
Italien	1,4	1,6	1,5	1,9	2,0	2,2	2,4	2,8	230
Japan	1,5	1,6	1,9	2,2	2,9	3,1	3,2	3,1	189
Kanada	3,3	m	m	m	10,6	m	14,6	14,8	140
Korea	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,5	0,7	1,0	947
Mexico	0,1	0,1	0,1	m	m	m	m	m	m
Nederländerna	2,9	3,3	3,7	3,9	3,9	5,6	6,1	6,4	270
Nya Zeeland	4,8	6,2	9,5	13,5	28,3	28,9	28,5	26,8	791
Norge	3,7	4,7	4,8	5,2	4,5	4,8	6,7	7,3	180
Polen	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6	213
Portugal	3,0	m	m	3,9	4,1	4,5	4,6	4,9	169
Schweiz	16,6	17,0	17,2	17,7	18,2	18,4	19,2	19,3	158
Slovakien	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	128
Spanien	2,2	2,2	2,4	2,9	2,3	2,5	2,9	3,4	235
Storbritannien	11,0	10,9	10,1	11,2	16,2	17,3	17,9	19,5	158
Sverige	6,0	7,3	7,5	7,8	8,5	9,2	9,8	10,3	167
Tjeckien	2,2	3,0	3,4	4,3	4,7	5,5	6,3	6,8	448
Turkiet	1,7	1,0	1,0	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	109
Tyskland	9,1	9,6	10,1	10,7	11,2	11,5	11,4	11,3	138
Ungern	3,2	3,4	3,3	3,1	3,1	3,1	3,3	3,5	153
USA	3,6	3,5	3,7	3,5	3,4	m	m	m	125
Österrike	11,6	12,0	12,7	13,5	14,1	14,1	15,5	16,7	143
OECD medel	4,9	5,3	5,7	6,4	7,3	7,6	8,4	8,7	235,2

(Källa: OECD - *Education at a glance 2002-2009*)

Tabell A2: Antal free mover studenter och utbytesstudenter i Sverige från läsåret 2001/02 till 2008/09.

Siffrorna i parentes anger hur stor andel som kommer från EES-/icke EES-land.

Läsår		Free movers	Utbytesstudenter
2001/2002	Totalt	6699	7215
	EES-länder	3034 (45,3)	6007 (83,3)
	Ej EES-länder	1692 (25,3)	1209 (16,8)
	Okänt land	1973 (29,5)	0
2002/2003	Totalt	8770	7895
	EES-länder	3500 (39,9)	6443 (81,6)
	Ej EES-länder	2568 (29,3)	1452 (18,4)
	Okänt land	2702 (30,8)	0
2003/2004	Totalt	10874	9069
	EES-länder	3998(36,8)	7300 (80,5)
	Ej EES-länder	3759 (34,6)	1769 (19,5)
	Okänt land	3117 (28,7)	0
2004/2005	Totalt	12869	9922
	EES-länder	4082 (31,7)	7916 (79,8)
	Ej EES-länder	5144 (40,0)	2005 (20,2)
	Okänt land	3643 (28,3)	1 (0)
2005/2006	Totalt	15137	10442
	EES-länder	4185 (27,6)	8343 (79,9)
	Ej EES-länder	6784 (44,8)	2099 (20,1)
	Okänt land	4168 (27,5)	0
2006/2007	Totalt	16729	11230
	EES-länder	4179 (25,0)	8673 (77,2)
	Ej EES-länder	7922 (47,4)	2557 (22,8)
	Okänt land	4628 (27,7)	0
2007/2008	Totalt	19322	12112
	EES-länder	4142 (21,4)	8883 (73,3)
	Ej EES-länder	9896 (51,2)	3229 (26,7)
	Okänt land	5284 (27,3)	0
2008/2009	Totalt	23481	13092
	EES-länder	4558 (19,4)	9331 (71,3)
	Ej EES-länder	12875 (54,8)	3761 (28,7)
	Okänt land	6048 (25,8)	0

(Källa: Högskoleverket – *Internationell mobilitet*)

Tabell A3: Ranking av världens universitet av Times Higher Education år 2009 samt studieavgifterna 2009/10 från respektive lärosäte.

Rank.	Universitet	Land	Samtliga	EU	Internationella
1	Harvard University	USA	\$35,000		
2	University of Cambridge	UK		\$4,767	\$17390
3	Yale University	USA	\$29,250		
4	University College London	UK		\$4,767	\$18,505
5	Imperial College London	UK		\$4,767	\$30,430
6	University of Oxford	UK		\$4,767	\$18,000
7	University of Chicago	USA	\$35,169		
8	Princeton University	USA	\$36,640		
9	Massachusetts Inst. of Tech.	USA	\$37,782		
10	California Institute of Tech.	USA	\$27,309		
11	Columbia University	USA	\$40,000		
12	University of Pennsylvania	USA	\$36,280		
13	Johns Hopkins University	USA	\$40,680		
14	Duke University	USA	\$36,065		
15	Cornell University	USA	\$39,450		
16	Stanford University	USA	\$37,380		
17	Australian National Univ.	Australien	\$3,500-7,000		
18	McGill University	Kanada	\$14,000		
19	University of Michigan	USA	\$34,970		
20	University of Edinburgh	UK		\$4,767	\$12,150
20	ETH Zurich	Schweiz	\$1,000		
22	University of Tokyo	Japan	\$8,500		
23	King's College London	UK		\$4,767	\$18,000-42,000
24	University of Hong Kong	Hong Kong			\$9,000
25	Kyoto University	Japan	\$5,900		
26	University of Manchester	UK		\$4,767	\$15,000-35,000
27	Carnegie Mellon University	USA	\$40,300		
28	Ecole Normale Supérieure	Frankrike	\$190		
29	University of Toronto	Kanada	\$4,600-18,000		
30	National Univ. of Singapore	Singapore			\$25,000
...43	Trinity College Dublin	Irland		\$10,000	\$20,000-37,000
...47	Seoul National University	Syd Korea	\$12,000		
47	University of Amsterdam	Nederländ.		\$1,000	\$10,000-30,000
49	Tsinghua University	Kina			\$4,279
...51	University of Copenhagen	Danmark		0	\$12,400
...55	Technical Univ. of Munich	Tyskland	\$12,400		
...57	Heidelberg University	Tyskland	\$11,500		
...60	Leiden University	Nederländ.		\$2,500	\$6,000-11,000
61	University of Auckland	Nya Zeeland	\$14,000		
...63	Aarhus University	Danmark		0	\$11,000-19,000
...65	Katholieke Univ. Leuven	Belgien		\$1,700	\$3,500

...67	Lund University	Sverige	0		
...75	Uppsala University	Sverige	0		
...144	University of Bergen	Norge	0		
...159	Technical Univ. of Denmark	Danmark		0	\$16,800
...174	KTH Royal Institute of Tech.	Sverige	0		
...185	University of Gothenburg	Sverige	0		
...198	Chalmers Univ. of Techn.	Sverige	0		

(Källa: Times Higher Education, Lärosätenas hemsidor se *Referenser till appendix – A3*)